

Visto

STP

100 Pts

Sander Kayo

Q - 518

Lo Cavalier.

121608 51917

Núm. 42. Del Excmo Sr.
D. Donifacio Cortés S. Lanes —
de quien le heredo su sobrino
S. de Soto Cortés.

~~8~~

**Los del estamēt militar en la no
ble ciutat d' Valencia preguē
a mosen Donç d' Alena
guerra ab estil de
semblants paraules...**

Manifesta speriência nos ha
clara ment mostrat la veri
tat que de vos Caualler
strenu ab alta ven de glo
riosa famales nostres no
enuejoses orelles hoit ha
uieu. Car sou vna encesa
falla a la claredat de qui
les leges ombres y defalts
deles armes en nosaltres mirant se prenen es
mena Esou la luminosa ètorcha q̄ acompāya
guia y dscobre la honrosa sēda p̄ hon al terme
de tota perfectio ab gest/passos y cōtinença de
singular triūfo los justadors cauallers exerci
tant se en lor de y actes de milícia ab facilitar y
brenu prōptitud atenyen esperen Sou encara la
scola doctrina y exellēt magisteri q̄ a nosaltres
deixebles nodrits ē los daurats breços de v̄re
gentil saber y entēdre p̄ obres pratiq̄s y exēples
gouernar acostumē A vos dōchs magnanim
caualler: nostre dir sepsenta: pregāt vos per gē
tiles nostres p̄chs accepten y la pluma pa pin
tar d' l'armat caualler la pitada bellea y cōcer

tada pítura/pera línear é cara y alímitar del plá
tat rench e intangible com se deu collir lo fru
yt de marauillosa destrea. y per que lo nombre
dels dubtes y disputes pera egualar la desegu
altat auantatges / y milloria dels qui justen es
tan gran com la diuersitat deles carreres en
contres / vicis desastres y ventures. Affectada
ment demanam que capitulen les estimacions
y valor del que junyint per destrea / o per col
pa / per sort / o per desventura del caualler / es
possible se segueixca ¶ Dometent per vostre tre
ball restar vos en obligacio infinita / y quens
tenrem per contents de vostres decretades le
ys regint nos per aquelles / puix lo que teniu
vist / lest / hoyt y praticat ab la disposicio de vos
tre gran esperit y clara vista nos assegura: que
de just iuhí y dreta sentencia lo vostre armat / y
fort braç no pot torcer la ralla.

¶ Respon mossen A Denaguerra.

¶ I força de ignorancia no menpacha
ua: desig de seruir vos bem consent
quel treball no refusse: per que scriu
int satisfres alque la merçe de vosal
tres graciosament me demana. Cauallers vir
tuosos inclinats per natura al que vostres en
gendradores de excellent manera en tenent ho
praticauen: qui pot creure vos fallgau lo que
naturalea nous denega / ne qui affigint en la
mar vna gota daygua presumeix augmentar
aquella: baix es lo meu dir per atenyer la alti
tud del vostre eleuat entendre / ni la mia poca

e antiga tapisceria bastaria james fornint em
paliar les noues sales de vostra estimada mo
dernitat e sciencia. Mas puix manant me vo
leu que desplegue les bales dela mia grossa ro
ba enmans de vostra prima intelligencia / obe
ynt vos com a senyors y maestres sotmet ala
correctio vostra que esmena la sentencia y mal
estil dels capitols que recite / ab protest que de
presumptuos lo sobre nom no mantenga / car be
conech pertanyer a mi lo demanar / y apendre
puix lo determenar a vosaltres es propri offici

Capitol primer.

Un canaller venint al rench armat
de totes aquelles defensives armes
que al juny dor son acostumades al
cap del rench pot pendre la scarcella. E si algu
na altra peça li fallia / ordena la ley que empe
radors reys / e princeps / manat han se obserue
tal canaller lo pris guanyar nopuira y la rabo
que no consent enres q̄ defalt sia / vol que sem
blant libertat nos done / al qui dona occasio sca
dalosa en lo plaer de tant pomposa festa.

Capitol segon.

Quant pris se dona al mes gentil / mi
re atentament lo jutge / puix lo mi
lloz atania / mes rich pompos gua
nyar deu / y sespera. Si los paraments decan
ten / o pengem / mes / a vna part que / a altra / e
la cimera si va dreta / y ben posada / puix tals

mancaments notats/a perdre lo pris s'induen

Capitol terç.

Donchs se deu mirar l'orde y mesura del caualler entrât en la plaça per fer vist y loac d' singular destrea: com arremet/com dona los sperons com porta les cames/y com lo cors sobre la sella/ne ab quin temps voltara per quel rench nos deu tocar ab lo cauall de anques al girar/ní en qual seuol altra manera.

Capitol quart.

Ja vist al cap d' l' rench lo caualler cōpre la lança/com parteix en la sella com vā les cames/si pert estrep/si pert la lança passats tres ponts exinli dela bōsa: com ans de tres ponts nos puga jutiar per dūda /a nostra vfança. Car es presumidor del mal cauall o del qui serueix dū ser la colpa Lança perduda a culpa del caualler /se eguala se cobra y compensa per altra lança rompuda.

Capitol cinque.

Er sostenir la policia e noble exercici del junyr y per millor estimar del bon junyidor la destrea: segons tenor de molts capitols fermats en passos de correr puntes sien condemnats los vicijs de perdre lança al pendre/o perdre strep/o streps/e cames arronçades/a arbitre del jutge: per que tales legees no esmenades valē ala part altra per vna lança rompuda.

Capitol sisè.

De dos cauallers la hu perden la lança: laltre qui encontrant al rench fa bona carrera: guanya lo qui encontra/per que exercint fa mes/e millors actes necessaris per al junyer: car los arbres/o capitols qui tracten deles valors y diets deles armes/axi ho volen que nengun acte sia pres per no fet: ans sia remunerat lo digne de premi e punt lo merexedor de pena.

Capitol sete.

Dm en les armes lo dan seſguarde al qui toca. Es determenat que si lo caualler partint ab la lança en la bossa passats los tres ponts lis rompia en la madamunt/o dauall la roda o metent la/o portant la en lo rest/tal carrera nos deu dir vana rorant per aquella/a fer ne altra: mas deu anar per carrera correguda.

Capitol huyte.

Sal caualler partint li surtra la lança dela bossa y fent legees en la carrera la met en lo rest: y fent calades que roquẽ al rench ve a rompre la lança den cõtre. Elaltre fent bona carrera encontrara/e no rompra/tales encontres son eguals. Mas si la hu donant de pla/o de punta en lo rench rõpra guanya laltre qui encontra fent bona carrera encara que no rompa.

Capitol none.

Els cavallers qui en temps sen con-
traran y rompran les lances Deu
guanyar lo qui millor es anat y pert
laltre q en la carrera haura fet vna

Capitol dee.

Comoltes legees

Per maior declaracio dls sobre di-
ts capítols: per quant en la determi-
nacio dles gentilees elegees en les fe-
stes de junyer son varies o piniõs de cavallers
Seguint lorde e stil de les armes. Sil cavaller
passant carreres la lança alçara per no encon-
trar al altre venint d'sbaratat/o ab lança perdu-
da tal alçar delança no es de algua estima Car
seria prejuhi de vn altre qui aura encontrat/o
romput lança. E per semblant lo cavaller qui
haura encontrat/o romput lança fent calades
e legees donant dela lança dauall lo rest/per ta-
ls legees no pert encontre ni lança rompuda.
Car en armes retretes alguna gentilea no aug-
menta lo nombre dels colps ni alguna legees
en lorde de ferir sobre les armes diminueix lo
nombre de aquells. Exceptat quant los cavall-
lers seran eguals de encontres/o lances rom-
pudes: q en tal cas lo pris deu esser parit e pa-
rts donant milloria al qui haura fet la gentilea
e la menor part al qui haura fet la legea reme-
tent la tal particio a arbitre del jutge.

Capitol onze.

Quant lo cavaller rompra o pūta de
billets en lo rēch encara que vinga

de bona carrera/guanyà laltre sens encontre/
ab tot que ha ja fet legees e calades donant al
rench de pla. E si donant de pla al rēch rompia
la lança es egual ab lo qui en contra en lo ren-
ch de punta de billeta.

Capitol dotze.

Ent bona carrera lo caualler si per
desastre encontrara ē lo rench/o per
dia lança: pot se acabalar auançant
vn encontre rompent lança/o fehent perdre pe-
ça o la regna a laltre /deixant ho a arbitre del
jutge: leuant li aquell auantage que aura gua-
nyat/o la carrera que haura encontrat/axí que
vna bona carrera vaja per la mala.

Capitol tretze.

S dit fora de rench/ lo caualler naf-
rat q no pot tornar a junyer/e per
aquella sanch lo qui encontrat hau-
ra guanyà mes de aquelles lances que son en
lopris. Exceptant ne caualler qui ab sanch/o se-
ns sanch sera tret de tot recort no podēt tomar
ales armes. Y exceptant ne caualler qui ab lo
cauall sera caygut en terra/ perduda sanch/o
desbaratat d'algun membre / car son estimats
com morts. E si al caualler per encontre li sera
trencat lo braç/lacama/lacuiria/o lansa delcoll
val segons es jutjat/puir aquell encontre deu
esser de maior valor que fa mes acostar lo cau-
aller a morir.

Capitol quatorze

REys/o fills de reys si vns contra de
altres junyiran/sien/jutjats per les
leys quels altres cauallers se jurgē
per que exercint tals actes militars
no son mes que cauallers. E si algun rey/o fill
de rey carrera corrent ab lança passara enca-
ra que no encontre ni sia altra cosa que lança
correguda val mes que tots los encontres/ ac-
tes/ cassos/ni lances quels altres cauallers d
qual seuol titol baix de rey hajan fet/e aço ha-
uent respecte a la altitud de real dignitat.

Capitol quinze.

Cabent per encontre dos cauallers
en terra ab los caualls/lo qui mēys
mal se fa y pus prest torna acaual-
gar pera junyer guanya/segons costum de vn-
gres/e alamanys. E seguint los estils deles ar-
mes dul trança que donen milloria al comba-
tēt restant de tal encontre mes disposst pera ba-
tallar.

Capitol setze.

El alamanys y vngria no estimen si
no aquell encontre del qual los ca-
uallers caben en terra. E axi si fent
bones carreres dos cauallers la hu de aquells
d'l seu encontre caura d'la sella en terra o canra
ab lo cauall: guanya lo qui no encōtra puix tal
en contreno te valor pa quil fa mas p al cau-
al·ler qui ab tātā virtut lo mostra sostenir y rebre

Capitol deset.

Quoniam perdre peça/o regna sia gran de falt al caualler. Si per en contre rebut/o embarrerada se pert la regna/y nos cobra fins lo cauall es reposat al cap dela carrera:tal encontre val com lança rompuda. E si lo qui rompra perdra peça/o regna e laltre no rompēt encontrara tala encontres son eguals.

Capitol de huyt.

Es peça pduda y val com lança rōa puda si el caualler pert lo guant dret per encontre de billeta/e si en lo guant no si mostrara ēcontre/val per peça per du da en cara ques perda per vn reuersar/o p fort encontre del caualler mateix. Mas si lo gocet o la lança remordent la ma del caualler li feya nafra/tal sanch no es de alguna stima puix per aquella nos deire de junyer.

Capitol de nou.

Mel vna lança rompuda al caualler quand laltre per encontre o per embarrerada perdra lo braçelet/o la guarda /e axi mateix se stima peça perduda E si sera encontrat en lo braçal dret/o esquerre tant desmarchat que sens martell tornar/a armar nos puga es fora de rench tal caualler e val quatre lances rompudes Mas si el braçal pert la guarda o rompent les altres peces sens trauar el braç ab tiretes se adoba no es en alguna estima. E axi se deu jutjuar de totes les peces puix nos parteixca lo caualler del cap del re

nch per adobar aquelles.

Capítol vint.

Dendre lo escut per encòtre o embar-
rerada val tres lances al qui encon-
tra e vna del encontre son quatre / y
es fora de rench lo caualler: segons es determi-
nat per nostre senyor lo. Rey don Fernando
huy prosper regnant. E aximateix val segons
es dit si per qual seuol cars lo scut era esclafat
partit / o trocejat axi que per tal desmarchamēt
no pogues tornar a junyer remetent a ço / a ar-
bitre del jutge.

Capítol vint e hu.

Lelm leuat del cap val deu lances
al caualler quel lena / E si li fa perdre
sanch del nas o dela boca perdēt al-
guna dent val vint lances. E si haura sanch en
lo cap / o en lo front per la qual nafra no puija
tornar a junyer val segons es dit en lo capítol
xij. E si sera lo elm desmarchat axi que nos pui-
ga ni bega ab aquell tornar a junyer val com
si fos leuat del cap. y com en les armes se mire
molt la egualtat / si rench sera cridat / a carre-
res comptades / lo cars seguit en la darrera val
com si fos seguit en la primera carrera / o qual
seuol deles altres.

Capítol vint e dos.

Et encontre o embarrerada q̄ faça
anar lo caualler torbat puija no treca
recoit y puga tornar ses molt espay

a junyer / sia remes a arbitre del jutge per que
finit lo rench / si tals cavallers / delances / o en
contres seran eguals / tal cars deu ier posat en
compte.

Capitol vient y tres.

Exir troç delaça enlo elm enlo scut
o en qual seuol altra part no es dal
guna estima ni menys traure foch p
encontre: per que encontrant e rompent los ta
ls defastres no donen mes valor que laça rom
puda y son eguals ab altre qui romp encara
que semblant cars noli esdeuenga. Trimateix
trencar les lances perencontre la hu fins ala
roda laltre a vn palm dela billeta no es mes
ni meys cō se piēga èlo fust la tal māere drōpre

Capitol vint e quatre

Si lo caualler sera encōtrat en qual
seuol loch qno siaprohibir encōtrar
e extra de tot recoit no podēt tornar
a junyer val mes que tots lo altres casos que
podē guanyar lo pris / e mes que totes les lan
ces: E val mes que aço si pertalencontre per
dia sanch / com ja es dit enlo capitol. xiiij.

Capitol vint y cinch.

Qui derroca caualler ablocauall
p terra p encōtre o embarrerada / gu
anya mes deaquelles lāces que serā
en lo pris Exceptant los encontres del capitol
xxiii. p que lo encontra trāhēt sanch o seguint
p aqll algun dan enla psona / e membres del ca

ualler/es eu lo nombre dels encontres intims
lat segon. Car en armes d'ultrauça/qui cau ab
lo cauall es reputat com amon.

Capitol vint e sis.

Quand lo caualler per encontre o per
embarrerada sera tret d'la sella pen
sant en los arçons o estrepes o d' tot
posat enterra/es dit fora de rench. Elo qui en
contra guanya vint lances. E silo caygut volia
tornar a junyer no pot guanyar pris/per la ver
gonya de ser exir de sella closa/ segons lo stil en
passos de correr puntes.

Capitol vint y set.

Unyint dos cauallers ab les címer
res qui pert la cimera per en còtre o
embarrerada p'la carrera es anant
hi mesions la hu per parer mes galan passara
ab cimera e laltre no sil portat cimera fent bo
na carrera rompra e laltre fent no meyes bona
carrera de punta de billeta la cimera li leuara
son equals. Exceptat quat junyiran a carreres
comptades o partida hon val mes la laca ron
puda p' que en les armes retretes los cops o e
còtres donats ans d' finit nòbre son de destimar

Capitol vint e huyt.

Sper los encontres nos segueix al
tre que rōpre les lances en les carre
res ben fetes rompudes les lances
los dos cauallers sō equals: e cara q' l'vn cauall
ler haia enconrat pus alt q' l'altre car rōpre en

lo elm/o en lo scut/o damunt lo caragol/o da
uall no es mes ni meyns. Si ja entrels caualle
rs no sera fet pacte donant milloria al qui pus
alt encontra. Així per ben jutjar/los encontres
del caragol en amunt son dits alts y los den
torn de tota la roda/així mateix tots los altres
son baixos/aço per esquiuar contrast.

¶ Capítol vint e nou:

Distant bones carreres si dels dos
cauallers la hu rompra lança dem
barrerada / e laltre encòtrât no rōp
guanya lo q romput haura/exceptat q no haja
fet calades e le gees tocant al rēch/quē tal ma
nera guanya lo qui en cōtra e no romp. Est per
en contre/o embarrerada la hu reuersaua mes
quel altre tornant en la sella sens altre cars: no
es de fer neltima. Seguint se altre sia jutjat se
gons es dit en los damunt dits capítols

¶ Capítol. xxx.

Son encontres prohibits en les fe
stes de junyer/encontrar en la scarcel
la/en larço dela sella/ en la ma dela
regna en lo cap/o en lo coll del cauall/en la cui
ra del caualler/o daquel auall. En així q per tal
encòtre lo q encontra no deu ni pot guanyar pris
algu aqll dia: encara q sia exit al rēch lo pus ri
ch pōpos atauiat/e aço p esquiar escādels cō p
tals en dres sesiē seguídes morts d iuyidors e
grās dans destorbāt deles iūtes la alegre festa

¶ Capítol. xxxi.

Elder que enles festes son de mal cō
port los escandels. Si lo caualler
caura en terra ablo cauall/o senslo
cauall/per defastre/o per defalt/o en qualseuol
altra manera no pot guanyar pris/en cara que
puga tomar a junyer. Així son declarat en lom
bardia que sil caualler entrant enla plaça per
tornejat cabia en terra arremetent lo cabal ab
culpa/o sens culpa: no deuia guanyar joya/a
qll diaspq seguint li tal diastre guastaua la festa

¶ Scola del junyidor

Esta scola del junyidor que es pra
tica. Art es lo mestre; Enteniment.
Disposicio E natural inclinacio sō
los dexebles/per que sens companyia de aque
sts es impossible al caualler exir deitre famos
de tal estudi. Venint dōchs lo caualler per dar
lico als miradors/volent mostrar lo que natu
ra/y fortuna li mostren/deu exir al rench de ha
questa manera.

DReceheixquen trompetes atauals
tambouns e ministres Segueixquē
ben ataviades persones de honor
seruidors/opatges q portē les lāces
Apris ben acompanyat de cauall y de peu/ar
remeta lo caualler junyidor per alguna partq
prompte aparexient de les gentes ala vista done
de lit e admiracio la gentileza e disposicio dela
sua pomposa bellea. Volte ab temps /y mesu

ra guardant se de tocar al rench del cap del ca
uall de anques ni en altra manera. Nos obli
de portar guarnicio ben consertada /o para
ments chapats brocats /o de seda /lo mes rich
y pompos que li sia possible. Les armes nes
tes febrides ben guarnides dor /y de seda. Lo
escut brodat /o pintat de alta y galan inuencio
Aja cenyt per lo mig ala vfanca /y sobre tot
bella cimera /la letra dela qual si sera ben acer
tada /en moltes parts escrita la done en lo pri
mer arremetre /ales gents que saber la decla
racio deles inuencions naturalment desigen E
axi batent la guarda per son orde faça per lo
rench la acostumada volta E per ques conega
ser gran caualler dela sella dela guisa /porte lo
cors ert /e algun poch pando /lo barç dret no
deixe anar penjant mes porte la ma posada /dl
escut sobre la mossa /e alguna vegada sobre lo
fals dela correja. Les cames dretes exint del
cors per son endret no lançant les per auant ni
corues per atras mas ertes y molt a costades
al ventre del cauall. Los peus seguits /punta /
e talo per vn egual. Los esperons mirant a hō
se den batre. Al cap del rench no estiga fluix /a
bandonat. Ne li cayga la lança del ama /dreta
la porte en la bossa acostada en ves lo elm. La
ma alta prop la roda. Lo colze vbert /e al trau
re la lança dela bossa cale lama prop los go
cets /sia lo metre alt /e sens galtada /no do
nant dauall lo rest. Partesca ab tento /no ar

rebatat/ car dels esperons lo cauall nos deu
molt batre. Corrent ab lança en rest cale poch
a poch per que no faça calades/ni toque d pla
en lo rench ni de punta de bïlleta hï encontre.
Portant la lâça en lo rest no vaja vberta mas
sobrie lo rench mirant al muscle dret del altre
grant se algun poch al en contre/no ature lo
cauall ans del encontre/ni crïde dauall lo elm
mas apres de hauer en contrat alçe la lança/y
escorega lama fins ala roda/dexant per espat
les aquella sobrie lo rench als seruidors de peu
quela prenguen. E apres passejant reposada
ment al cap del rench se ature Les altres sub
tilitats dexant a vostres senyories/seran com
a diamants que faran rica la broda dura de/a
questa mal guarnida roba.

Deo gracias.

**Fon acabat de empremtar e effigiar lo pre
sent tractat En la nobilissima ciutat de. Valen
cia .a.xiij.de. Juliol. Any dela salutifera natiui
tat denostre senyor deu Jesuchrist. MD. D. xxxiij**

~~Cajon~~ H

P-H

